

Prøver - Evaluering – Undervisning

Historie

Maj-juni 2007

Forord

Det er blevet en fast tradition, at der udarbejdes PEU-hæfter for de fag, som afsluttes med en prøve. Dette gælder med skoleåret 2006/07 nu også historie. Evalueringen sker ud fra et ønske om at tegne et samlet billede af årets prøve i faget. Herved kan de erfaringer, der er indhentet gennem den skriftlige prøve, benyttes i forbindelse med tilrettelæggelsen af de mundtlige prøver og i tilrettelæggelsen af den daglige undervisning, idet resultaterne fra prøven giver et rids af fagets habitus.

Da prøven i historie i skoleåret 2007/08 er mundtlig, har Skolestyrelsen valgt at afslutte hæftet med afsnittet ”På vej mod den mundtlige prøve”. Styrelsen vil samtidig benytte lejligheden til at sige mange tak for indsatsen og samarbejdet til de beskikkede censorer og til deltagerne på den netbase-rede censorkonference.

I alt aflagde 11 893 elever prøve i historie – heraf 619 en mundtlig prøve. Det må konstateres, at det især var private skoler, der indstillede til mundtlig prøve. Ifølge principperne for prøvfag til udtræk deltog cirka 1/5 af landets 9. klasser således i FSA i historie den 12. maj 2007.

Til grund for redegørelsen om erfaringerne med afholdelse af afgangsprøve i historie ligger rækken af censorrapporter indsendt til ministeriet af de beskikkede censorer, essensen af de drøftelser, der har været på en lukket SkoleKomkonference for beskikkede censorer i foråret/sommeren 2007 samt de overvejelser og kommentarer, som Skolestyrelsen har modtaget fra forskelligt hold.

Det forberedende arbejde

I begyndelsen af skoleåret 2006/07 nedsatte ministeriet en opgavekommission, der i samarbejde med fagkonsulenten stod for styrelsens udsendelse af prøvevejledninger og – oplæg. I løbet af efteråret udsendtes vejledning for den skriftlige prøve og i tillæg hertil et sæt vejledende opgaver, som de kunne komme til at se ud ved den skriftlige prøve. Derved havde lærerne gennem det meste af

skoleåret mulighed for at orientere sig i materialet og gøre eleverne fortrolige med den nye prøveform. I slutningen af februar 2007 udsendte ministeriet så yderligere eksempler på prøveoplæg.

I løbet af efteråret 2006 og foråret 2007 afholdt medlemmer af opgavekommissionen en række CfU-arrangerede kurser om den forestående prøve. På kurserne drøftedes blandt andet prøveoplæg og elevbesvarelser, og kursisternes respons indgik som nævnt ovenfor i opgavekommissionens videre arbejde med prøvesættene.

På Skolestyrelsens initiativ afholdtes to kurser i henholdsvis København og Vejle for de beskikkede censorer. Derudover oprettedes en lukket konference på Skolekom.dk, hvor de beskikkede censorer indbyrdes og med kommissionsmedlemmerne kunne drøfte generelle problemstillinger i forbindelse med bedømmelsen af elevbesvarelserne.

Som en håndsrækning til såvel de beskikkede som de kommunale censorer udsendte Skolestyrelsen desuden umiddelbart efter prøvedatoen (d.11. maj 2007) en rettevejledning, hvor opgavekommissionen redegjorde for overvejelserne bag de enkelte prøveoplæg og deres relation til fagets slutmål (se www.skolestyrelsen.dk). Endelig lå der til brug for bedømmelsen af elevpræstationerne på styrelsens hjemmeside en beskrivelse af besvarelsernes relation til den gældende karakterskala.

Principper for prøvens indhold og opbygning

På baggrund af bekendtgørelsen, der angav, hvad der skulle prøves i, prøvevejledningen og de ovenfor omtalte overvejelser og indhentede erfaringer blev følgende principper lagt til grund for udarbejdelsen af prøvesættene i historie:

- Den skriftlige prøve i historie var en prøve inden for fagets slutmål og havde det sigte, at eleven viste sin faglige indsigt i historie.
- Prøveoplæggene blev udarbejdet, så de relaterede sig til trinmål efter 9. klasse og delvist efter 8. klasse.
- Samlet skulle prøvesættets tre prøveoplæg være bredt dækkende for fagets slutmål med dets tre kundskabs- og færdighedsområder.
- Til prøven skulle eleven vælge at besvare et af tre prøveoplæg.

- Hvert prøveoplæg lagde op til, at eleven kunne inddrage aspekter fra fagets kundskabs- og færdighedsområder. Opgaverne i oplægget skulle rumme stof fra mere end ét af fagets kundskabsområder.
- Hvert prøveoplæg skulle give eleven mulighed for at inddrage relevant viden om historie og demonstrere kronologisk forståelse.
- Hvert prøveoplæg indeholdt mindst to kilder. Det blev tilstræbt, at hvert oplæg både rummede kilder i form af tekster og billeder.
- Hvert prøveoplæg indeholdt et sæt af åbne nummererede spørgsmål, der gav eleven mulighed for i sin besvarelse at inddrage relevant viden om historie, demonstrere kronologisk forståelse samt analysere, fortolke og anvende kilder.
- Spørgsmålene var udformet efter følgende taksonomi:
 - o Spørgsmål, hvor eleven i sin besvarelse skulle uddrage bestemte elementer af kilderne og sammenstille disse.
 - o Spørgsmål, der lagde op til en analyse og fortolkning af kilderne, herunder for eksempel kontekst, tendens og troværdighed.
 - o Spørgsmål – eventuelt i sammenhæng med ovenstående - hvor eleven inddrog relevant viden om historie.
 - o Spørgsmål, der lagde op til faglig analyse, forklaringer og fortolkninger ved brug af relevant viden og kronologisk overblik og forståelse.
 - o Spørgsmål, der gav eleven mulighed for at perspektivere de overvejelser, som materialet gav anledning til i tid og rum.

Gennemgang af de enkelte prøveoplæg ved FSA, maj 2007

1 Den kolde krig

Prøveoplægget blev indledt med en kort præsentation af Tysklands efterkrigshistorie frem til 1961, herunder oprettelsen af Forbundsrepublikken og DDR og opførelsen af Berlinmuren. I tilknytning hertil bragtes to kort og et foto af Berlinmurens bygning.

Oplægget indeholdt to kilder, der begge handlede om begrundelsen for at opføre Berlinmuren. Den ene var et uddrag af en dansk emnebog til historie (Jens Aage Poulsen: *Europa – samfund i opbrud*, 1996). Den anden var et uddrag af en østtysk grundbog til historieundervisningen (*Geschichte 10*, 1971).

I oplægget var der fire spørgsmål, der lagde op til, at eleven i sin besvarelse

- analyserede, fortolkede og vurderede de to kilder
- inddrog relevant viden om historie ved at fortælle om 1-2 andre eksempler fra Den kolde krig, der viste modsætninger og konflikter mellem Øst og Vest
- perspektiverede til et nutidigt globalt problem samt gav et bud på, hvordan dette problem kunne løses eller mindskes.

2 ”Os og de andre”

Prøveoplægget indeholdt fire kilder, som handlede om synet på andre kulturer (folkeslag): to billeder, en forside fra en fransk skolebog fra år 1900 og en tegning af menneskeracer fra 1870’erne, samt to tekster, som bestod i henholdsvis et uddrag af en geografibog fra 1914 og et uddrag af en tale holdt af FN’s daværende generalsekretær, Kofi Annan.

I oplægget var der tre spørgsmål, der lagde op til, at eleven i sin besvarelse

- analyserede kilderne ved at gøre rede for deres opfattelser af andre kulturer (folkeslag)
- fortolkede og forklarede kildernes forskellige opfattelser – med særligt fokus på ophavssituationen
- inddrog relevant viden om historie ved at fortælle om andre eksempler, hvor kulturmøder fik store konsekvenser for de berørte folk
- uddybede et af eksemplerne ved at sætte det i dets historiske kontekst.

3 Vejen mod demokrati

Prøveoplægget indeholdt to kilder, uddrag af henholdsvis Nik. M. Helms: *Danmarkshistorie fortalt for Børn*, 1920 og Jens Aage Poulsen: *Hvem skal høres? – en bog om magt og demokrati*, 2001.

I oplægget var der tre spørgsmål, der lagde op til, at eleven i sin besvarelse

- afkodede og sammenlignede de to kilder med henblik på forklaringer på Grundlovens indførelse i 1849 og de konsekvenser, den fik for forskellige befolkningsgrupper
- fortolkede og forklarede kildernes forskellige opfattelser – med særligt fokus på ophavssituationen
- inddrog relevant viden om historie ved at fortælle om 1-2 eksempler på ændringer af den demokratiske styreform
- begrundet diskuteret og vurderende den nuværende demokratiske styreform.

Spørgsmålene til de enkelte prøveoplæg gav således eleverne mulighed for at inddrage flere aspekter fra de tre kundskabs- og færdighedsområder fra trinmålene efter 8. og 9. klasse, ligesom prøveoplægget som sådan var inden for de tilsvarende områder i slutmålene. Samlet var prøveoplæggene i prøvesættet dækkende for hovedparten af slutmålene.

Hovedkonklusioner

Prøvekommissionens analyser og drøftelser på baggrund af elevbesvarelsener og udarbejdelse af prøvesættene, tilbagemeldinger fra diverse kurser samt ikke mindst censorrapporterne giver grundlag for nedenstående karakteristikk:

- Holdningen til den skriftlige prøveform er ikke entydig. En enkelt finder den udmærket, men foreslår, at den udvides til tre timer. Modsat vurderes den skriftlige form som ”ringe” af en anden censor. ”En mundtlig prøve ... ser jeg som den ultimative måde at teste elevernes historiske formåen”, skriver en tredje censor. De fleste censorer er dog moderat kritiske over for den skriftlige form (”det er svært for en stor del af eleverne at formidle deres historiske viden på denne måde ... bogligt svage elever har meget svært ved at opnå en fornuftig karakter – også selvom deres historiekundskaber er udmærkede”). Det anføres, at den mundtlige tradition i faget er fremherskende, og eleverne derfor er dårligt rustede til den skriftlige form. Det afføder spørgsmålet om, hvorvidt det skriftlige ræsonnement med de kvaliteter, der ligger her, i tilstrækkeligt omfang er til stede i undervisningen. Samtidig peger det på det åbenbare forhold, at prøven i faget var ny. Tendensen er, at hovedparten af de beskikkede censorer foretrækker en mundtlig frem for en skriftlig prøve.

- En del censorer anfører med forskellige formuleringer, at elevernes historiske viden generelt er svagt funderet. De fleste censorer giver udtryk for, at eleverne mangler færdigheder i at analysere, karakterisere og anvende – herunder sammenstille kilder, som flere prøveoplæg lægger op til. Noget peger med andre ord på, at elevernes færdigheder i faglig læsning ikke matcher de faglige forventninger, som disse er beskrevet i Fælles Mål og i prøvekravene.
- Billedet af elevernes generelle svage faglige viden skal dog modificeres med markante forskelle fra skole (klasse) til skole (klasse). Det fremgår af karaktergennemsnittet og formuleres eksplicit af flere censorer (fx ”der er stor forskel mellem de enkelte skoler”).
- Den generelle tilfredshed med prøvesættet er knyttet til, hvad de enkelte oplæg tilsigter at evaluere i relation til trin- og slutmål. Flere giver udtryk for, at rammerne for historieundervisningen ikke har gjort det muligt, at eleverne fik det tilsigtede udbytte af undervisningen. Sådanne udsagn kan blandt andet basere sig på antagelser om, at timetallet på skolerne ligger under det af Undervisningsministeriet vejledende og at der ikke har været tilstrækkelig adgang til materialekonti.
- Prøveoplæggene vurderes som velegnede til at give eleverne mulighed for at demonstrere kundskaber og færdigheder inden for elementerne, der indgår i en helhedsvurdering af elevbesvarelsen:
 - Inddrage relevant viden om historie
 - Kronologisk forståelse
 - Analyse, fortolke og anvende kilder.
- Prøveoplæggene fra den skriftlige prøve kan bruges som udgangspunkt og inspirationskilde for udarbejdelse af prøveoplæg til den mundtlige prøve.

Kommentarer til det samlede prøvesæt og til de enkelte prøveoplæg

De fleste elever har – som de skulle – besvaret et prøveoplæg. Et lidt for stort mindretal – skønsmæssigt 2-3% - har besvaret alle tre oplæg.

De beskikkede censorer bedømte hver mellem 168 og 467 elevbesvarelser. Langt de fleste fik tilsendt mellem 250 og 300, og i gennemsnit bedømte hver beskikket censor 282 elevbesvarelser. Ved indsendelsen af censorrapporterne var 1,5 % af elevbesvarelserne på skolelederens anmodning gjort til genstand for genbedømmelse. Dette antal er påfaldende lavt og er antageligt reelt højere, idet skolelederne kan have anmodet om genbedømmelse efter censorrapporternes indsendelse. Skulle dette være tilfældet, peger det lave antal henvendelser Skolestyrelsen har haft desangående sammen med det lave tal genbedømmelser dog alligevel på en vis konsensus om vurderingskriterier. Det skal i den sammenhæng tilføjes, at der er markante forskelle på, hvor mange besvarelser den enkelte beskikkede censor har haft til genbedømmelse. De fleste har ingen og det største antal er 17.

Nedenstående viser den procentvise fordeling mellem prøveoplæggene, som eleverne valgte at besvare. I opgørelsen er der ikke taget hensyn til variationen i antallet af elevbesvarelser, der har ligget til grund for censorernes oplysning, da denne variation kun påvirker opgørelsen marginalt (men resulterer dog i summen 99,8 % herunder):

- 1 Den kolde Krig: 41,9 %
- 2 "Os og de andre": 30 %
- 3 Vejen mod demokrati: 27,9 %

Som forklaring på denne ikke helt jævne fordeling anføres følgende grunde:

- Emnet Den kolde krig hører typisk til i 9. klasse, og deres baggrundsviden herom er generelt større end ved de andre oplæg.
- Medierne – blandt andet spillefilm – har behandlet tematikker fra Den kolde Krig, og det har vakt elevernes interesse.
- At oplægget var det første i sættet
- Oplæg 1's to kilder er indholdsmæssigt markant forskellige – og derfor lettere at gå til.
- Flere fremhæver oplæg 1's opsætning (billede og kort)
- Det fremhæves, at emnet Den kolde krig er oplagt til drengene.

Prøvesættet – såvel kilder som spørgsmål - vurderes generelt positivt af censorerne. Enkelte påpeger dog, at nogle spørgsmål er for "løse" og at de lægger op til "løs slidder-sladder" og "bevæger sig på grænsen til skriftlig fremstilling i dansk". Enkelte problematiserer, at uddrag af lærebøger defineres som kilder.

Det fremhæves generelt og specifikt ved de enkelte prøveoplæg, at det sidste spørgsmål, som lægger op til perspektivering og vurdering, mangler præcisering af, at besvarelsen skal være funderet i historiefaget – og ikke i ”synsninger”.

På en skala fra 1-3 (1: ”I meget høj grad”, 2: ”I tilfredsstillende grad”, 3: ”I mindre grad”) blev censorerne bedt om at vurdere, hvordan de enkelte prøveoplæg gav eleverne mulighed for at demonstrere kundskaber og færdigheder inden for elementerne, der skulle indgå i helhedsvurderingen af elevbesvarelsen:

- Inddrage relevant viden om historie
- Kronologisk forståelse
- Analysere, fortolke og anvende kilder

Resultatet blev følgende:

1 Den kolde Krig: 1,47

2 ”Os og de andre”: 1,7

3 Vejen mod demokrati: 1,7

Denne positive vurdering indikerer, at strukturen og niveauet i prøveoplaggene, der blev anvendt til den skriftlige prøve, kan være retningsgivende for prøveoplæg ved den mundtlige prøve. Det følgende er tendenser i censorernes bemærkninger på baggrund af elevbesvarelsene om de enkelte prøveoplægs spørgsmål og kilder. De giver blandt andet et fingerpeg om, hvor vigtig og svær en kunst det er at stille de spørgsmål, der kan gelejde eleverne på vej.

Censorernes kommentarer vedrørende: 1 Den kolde Krig

Et par censorer påpeger, at flere elever opfatter ”1-2 andre eksempler fra Den kolde Krig”, som vedrørende kilderne og Berlin. En stor del af censorerne er kritiske over for, hvad der betragtes som en manglende historiefaglighed i spørgsmål 4a (”Hvad er efter din mening det største globale problem i dag?”) og 4b (Hvad kan man gøre for at løse eller mindske dette problem?”). Det påpeges blandt andet, at det kan være problemer, der ligger uden for historiefagets felt (ex ”samfundsmæssige betragtninger” – eller udtrykt som ”hvor har jeg dog læst meget om CO₂”), og derfor vanskeligt kan gøres til genstand for bedømmelse.

Censorernes kommentarer vedrørende: 2 ”Os og de andre”

Flere censorer påpeger, at en del elever har misforstået spørgsmål 2 (”Hvilke grunde kan der være til, at andre kulturer (folkeslag) er blevet opfattet forskelligt i tidens løb?” – og ikke forstået det centrale tidsmæssige perspektiv. En censor bemærker en vis usikkerhed omkring begrebet ”kultur”.

Det fremhæves, at en del elever i deres besvarelse har en ”moralsk” – og banal – tilgang til besvarelsen af spørgsmålene. De får ikke anvendt deres historiske viden, men skriver fristilsagtigt. En censor beskriver karakteristisk oplægget således: ”Opgaven er altså ikke dårlig, men bare for uhåndterbar og for bred for en stor del af de danske 9. klasses elever”.

Censorernes kommentarer vedrørende: 3 Vejen mod demokrati

Det fremhæves som en svaghed, at der ikke er illustrationer (billedkilder) til dette oplæg. Enkelte censorer mener, at spørgsmål 3b (”Er den nuværende demokratiske styreform god nok? Begrund dit svar”) måske egner sig til samfundsfag, men ikke til historie.

Det påpeges også, at kilde 1 – ud fra titlen på historiebogen (”Danmarks Historie fortalt for Børn”) – fejlagtigt fik elever til at opfatte denne kilde som henvendt til børn – i modsætning til kilde 2, der så skulle være skrevet til voksne.

Kommentarer til prøve- og rettevejledning

I lighed med censorernes vurdering af de enkelte opgavers relevans for elevernes muligheder for at demonstrere erhvervede kundskaber og færdigheder, er de som en del af deres tilbagemelding til ministeriet også blevet bedt om at vurdere nytteværdien af de af Skolestyrelsen udsendte prøve- og rettevejledninger. På en skala fra 1-3 (1: ”I meget høj grad”, 2: ”I tilfredsstillende grad”, 3: ”I mindre grad”) er resultatet følgende:

Prøvevejledningen: 1,9

Rettevejledningen: 1,4

Såvel prøve- som rettevejledning har dermed opfyldt deres funktion. Umiddelbart må dette siges at være et resultat, der peger på, at deres form og indhold har været både relevant og læsbart. Især rettevejledningen har haft stor nytteværdi i forbindelse med bedømmelsen. En enkelt censor påpeger

dog, at den satte høje krav, samt at prøvevejledningen blev fortolket forskelligt af den beskikkede og de kommunale censorer.

Eksempel på konkretisering af fagets slutmål kan læses på Skolestyrelsens hjemmeside under ”Rettevejledninger”.

På vej mod en mundtlig prøve

I januar 2007 blev det valgfrit for kommunerne og de frie grundskoler at vælge mellem en skriftlig og mundtlig prøve afgangsprøve i de humanistiske udtræksfag. Det betød, at man i de enkelte kommuner ved sommerterminen 2007 kunne vælge den mundtlige afgangsprøve, som et overvejende antal af interessenterne i det faglige miljø havde ønsket i forbindelse med lovens fremsættelse og vedtagelse. Nogle private skoler, men få kommuner, benyttede muligheden for at indstille til mundtlig afgangsprøve i historie. Dette kan i noget omfang bero på det forhold, at der på tidspunktet for aftalens indgåelse var cirka 1/3-del af skoleåret tilbage, hvorfor mange vel har vurderet, at der ikke var tilstrækkelig tid til at forberede tilrettelæggelsen af en mundtlig prøve, herunder at spore eleverne ind på den nye form. Faktuelt blev 619 elever udtrukket til mundtlig prøve og deres gennemsnitskarakter blev 8,5. Sammenholdt med gennemsnitsresultatet for den skriftlige prøve, som er 7,5 er der en hel karakters forskel. Hvad baggrunden herfor er svær at fastslå og lader sig på det nuværende grundlag ikke afdække. Det vil være interessant at følge udviklingen de kommende år – også i denne sammenhæng.

Ved slutningen af skoleåret 2006-07 besluttede ministeren sammen med forligskredsen, at afgangsprøven i historie fra skoleåret 2007/08 alene skal være mundtlig, sådan som den vedtagne lov rummer mulighed for. Dette imødekommer samtidig fagets tradition, de mange ønsker om mundtlig prøve, samt den indgående aftale mellem KL og DLF.

Denne ændring betyder, at det fremover er de enkelte lærere i faget, der skal udarbejde et antal prøveoplæg med spørgsmål og 1-3 kilder til deres elever, hvis klassen udtrækkes til afgangsprøve i faget.

Vejledningen for gennemførelse af en mundtlig afgangsprøve i historie blev udarbejdet i forbindelse med at denne prøveform blev mulig ultimo januar 2007, og har været tilgængelig på ministeriets hjemmeside siden februar 2007. Denne vejledning (se www.skolestyrelsen.dk) vil – med enkelte justeringer og præciseringer – også være gældende ved prøven i skoleåret 2007-08.

Grundlæggende er den faglige ramme for den mundtlige afgangsprøve den samme som ved den skriftlige. Noget nyt er kravet om opgivelser. Samlet skal opgivelserne være dækkende for alle trinmål efter 9. klasse. Herudover kan materiale fra 8. klassetrin indgå. Opgivelserne skal være alsidigt sammensat med hensyn til valg af emner og temaer med problemstilling og med hensyn til de kilder, problemstillingerne har været belyst og undersøgt gennem. Opgivelserne skal ikke opgives med normalsidetel med videre, idet omfanget af de opgivne materialer – tekster og andre udtryksformer med videre – vil variere, afhængigt af

- den indbyrdes fordeling mellem disse
- hvorledes de er indgået i undervisningen
- deres karakter og sværhedsgrad.

I relation til det opgivne stof udarbejder læreren et antal prøveoplæg (for nærmere beskrivelser henvises til prøvevejledningen), som hver indeholder 1-3 kilder. Det enkelte oplægs omfang og antallet af spørgsmål skal dog være så begrænset, at alle elever har mulighed for at arbejde det ordentligt igennem i løbet af den 40 minutters prøvetid.

Det enkelte prøveoplæg med kilder og spørgsmål skal give eleven mulighed for at demonstrere viden, der relaterer sig til alle af fagets tre kundskabs- og færdighedsområder. Det kan anbefales at udarbejde spørgsmålene efter den taksonomi, som blev benyttet ved den skriftlige prøve:

- Data og beskrivelse. Et spørgsmål, hvor eleven udleder noget centralt af oplæggets kilder.
- Forklaringer og fortolkninger. Spørgsmål, som lægger op til, at eleven inddrager viden fra emner/temaer, der er undervist i, samt demonstrerer kronologiske overblik, forståelse af årsagssammenhænge og bruger historie som refleksionsramme.
- Vurderinger og perspektiveringer. Spørgsmål, der giver eleverne mulighed for på et fagligt grundlag drage analogier, sammenligninger osv. af relevante aspekter fra prøveoplægget i tid og rum.

Grundlaget for nedenstående er prøvekommissionens overvejelser under arbejdet med de skriftlige prøvesæt, indlæg på de beskikkede censorers lukkede SkoleKomkonference, kommentarer fra afholdte kurser om prøven og ikke mindst tilbagemeldingerne i censorrapporterne. Overvejelserne kan reflekteres i forhold til den specifikke udarbejdelse af prøveoplæggene, men også generelt for elevernes forudsætninger og dermed om undervisningen i historie.

Spørgsmål i prøveoplæg:

Spørgsmålene skal gøre det muligt for eleverne at forberede sig til samtalen ved prøven. Spørgsmålene bør derfor være igangsættende og præcise og derfor kun med fokus på ét aspekt. Undgå at sammenskrive flere spørgsmål i en sætning – og udarbejd i stedet underspørgsmål. Spørgsmålene skal opfattes som et sammenhørende sæt. Der skal altså være en logisk sammenhæng mellem dem. Der bør dog heller ikke være for mange spørgsmål – 3-4 må anses for passende.

Som nævnt var det en udfordring i den centralt stillede skriftlige prøve, at prøvespørgsmålene skulle være generelle, så de skulle kunne relateres til forskellige emner/temaer, der havde været undervist i. Denne kobling fra det almene til det konkrete viste sig at være vanskelig proces for mange elever. Modsat må man i de lærerstillede prøveoplæg undgå spørgsmål, der er for specifikke og lukkede, for eksempel ved at de kun kan besvares ved at eleven gengiver, hvad der står et bestemt sted i en grundbog. Det er således væsentligt, at spørgsmålene er åbne og lægger op til refleksion på baggrund af de vedlagte kilder og elevens tilegnede faglige indsigt.

Kilder i prøveoplæg:

I prøvesættet til den skriftlige prøve med trykte prøveoplæg var det naturligvis kun muligt at anvende tekster og billeder som kilder. Den mundtlige prøve udvider mulighederne. Her kan for eksempel konkrete genstande, hjemmesider, video- og lydclip anvendes som kilder – dog under forudsætning af, at de pågældende kildetyper også har været anvendt i undervisningen (jævnfør prøvevejledningen).

Man skal være opmærksom på sværhedsgraden af de tekstlige kilder. Det må ikke være læsbarheden i sig selv, der forhindrer eleven i at afkode indholdet. Som hovedregel bør de skriftlige kilder absolut ikke være vanskeligere, end de tekster eleverne ellers møder i deres undervisning. Har man til et prøveoplæg fundet en god, men lidt for svær kilde, kan en let sproglig bearbejdning anbefales.

For en god ordens skyld bør det anføres ved kilden. Man kan naturligvis også anvende noter og ord-forklaringer. Mange noter vil dog ofte i sig selv gøre det vanskeligt for eleven at afkode kilden.

Prøvevejledningen angiver, at et prøveoplæg skal indeholde 1-3 kilder. Kildernes samlede omfang må dog ikke være større, end at eleverne i løbet af forberedelsestiden kan danne sig et overblik og ud fra spørgsmålene forholde sig til kilderne. Det samlede omfang af kilder i et prøveoplæg bør derfor ikke overstige det omfang, der var typisk i de skriftlige oplæg.

Elevernes forudsætninger/undervisningen:

Et gennemgående træk ved censorrapporterne er påpegnings af, at elevernes historiske viden og kronologiske forståelse ikke i tilstrækkelig grad lever op til de krav, der kan udledes af slut- og trinmål.

Flere censorrapporter påpeger desuden, at mange elever mangler forudsætninger for den forholdsvis simple kildeanalyse, som fordres i prøveoplæggene. En del elever er således ikke opmærksomme på ophavstiden og ophavssituationen. Ifølge trinmålene er kildearbejdet en integreret del af historieundervisningen fra de yngste klasser. I sammenhæng med ovenstående fremgår det endvidere af censorrapporterne, at mange elever har svært ved at anvende historie som en refleksions- og forklaringsramme, og således ikke skelner mellem deres egen tid og den tid, kilderne er skrevet i. En særlig opmærksomhed på dette område i undervisningen synes derfor at være relevant.

Afslutning

Afslutningsvis er det positivt at konstatere, at fagets nye status som prøfefag har haft en god begyndelse. Dette indtryk bekræftes blandet andet ved antallet af positive tilbagemeldinger på indholdet af den skriftlige prøve, herunder at den rettede sig mod faget som helhed og ikke et mindre antal udvalgte mål. Det er samtidig meget positivt, at der parallelt med indførelsen af prøve i faget har kunnet konstateres en markant stigning i lærere, som deltager i faglige kurser, en øget opmærksomhed på hvilke kriterier lærere tildeles fag efter, stigning i antallet af lærere, som benytter faglige fora, et øget udbud af nye materialer til faget med mere.